

UN CONTE DE PERE CALDERS

ÀTOMS PER A LA PAU

il·lustrat per GIMÉNEZ-BOTÉY

NO poder fer el doctorat li vingué d'un través de dit. Ja tenia la idea de la tesi i estímuls molt forts per part d'un catedràtic, però així que obtingué la llicenciatura, el van cridar els pares de la Montserrat, la seva promesa.

—Mira, Enric —li digué el senyor—: suposo que ja podem fer un pensament, oi?

Ell respongué que era prematur, perquè la preparació de la tesi sempre s'emportaria un parell d'anys.

—No em faci riure! —la mare de la Montserrat mai no havia volgut tractar-lo de tu—. La nena se'ns està passant i d'aquí a un parell d'anys ja serà granada.

L'Enric es va refugiar en la situació econòmica i en la falta de pis. «Està bé», va dir. «Suposem que abandono el doctorat. Però trobar pis vol temps i paciència.»

L'argument era de molt de pes, però quan s'està de desgràcia no hi valen les raons. Ja ho tenien tot preparat, i el senyor replicà:

—El padri de la nena posa una fàbrica a Vilatrejú. Una ampliació, saps? En gran! Hi haurà un laboratori d'investigació, en vista a l'entrada al Mercat Comú. Tot serà a la moderna, amb torres per als alts empleats. He parlat de tu i de la teva carrera i sembla que miraran d'aprofitar-te.

—Però si és una fàbrica de sopes en sobres! —respongué l'Enric, amb tota la vocació científica trasbalsada.

—Sí, tu. Però és una de les més im-

d'aver un laboratori d'investigació. Doncs hi haurà laboratori!

—Però miri, senyor Codina-Fortiac: la meva especialitat és la Física...

—Encara que ho sigui! No és cap mal, això. És més: la Física em simpatitza, no sabria dir-te per què.

L'Enric tingué una idea desesperada: —A la Montserrat no li agradarà de viure a Vilatrejú.

—Que no? Les torretes la tornaran boja. Ja n'hi ha cinc d'acabades i podrà triar. Aneu a veure-les i ja m'ho sabràs dir.

El dijous següent van anar a veure les torres i la Montserrat les va trobar moníssimes. L'Enric provà el truc de l'allunyament de Barcelona, però ja ho havien previst.

—El sou us permetrà de comprar-vos un cotxe. Al temps que som ja no hi ha distàncies! —digué el pare de la Montserrat.

El divendres, l'Enric va tornar a veure el senyor Codina-Fortiac.

—Però, què hi hauria de fer jo, al laboratori? —li preguntà.

—Aquesta sí que és bona! —va respondre el poderós industrial, sincerament estupefacte—. A mi què m'expliques! No has estudiat, tu? Doncs, espavila't!

Després d'una pausa, afegí: —Mira, tu: jo el que tinc és pressa.

El laboratori ja està fet i només cal posar-hi la tramoia. He contractat un químic i un biòleg i s'ha d'omplir el local aviat, perquè preparem un pros-

ja anuncià per endavant que això requeriria mesos i mesos.

El biòleg es feia portar gallines del Prat, triades; les obria i se les mirava atentament. En consumia moltes. «El microscopi menja», deia. Era un xicot introvertit i circumspecte.

L'Enric anava perdut. Demanà al senyor Codina-Fortiac el llibre de fórmules de les sopes i el fabricant va donar-li uns cops amistosos a l'esquena.

—Les sopes no me les enredeu —digué—. Això pertany a «Producció» i tu ets d'«Investigació».

—I els cubets? —preguntà tímidament l'Enric.

—Van bé, van bé! Tu busca i calla, però no t'emboliquis amb coses que no entens.

Total, que el sou allargava i l'Enric es va casar. El catedràtic que li feia de conseller va dir-li que podia treure partit de la situació: ja que el deixaven amb prou llibertat, que preparés la tesi, que versava sobre el procés de col·lisió múltiple produït per l'entrada d'una partícula carregada d'energia en un bloc sòlid de matèria, on els àtoms, apilats compactament, s'engegaven en forma de xàfec còsmic.

L'Enric treballava al costat del químic, i, de tant en tant, havia de tastar la sopa.

—Encara és amargant —deia.

I l'altra feia noves barreges, incansablement.

—I ara?

lla de mosteles», mormolà. Obieint un impuls irresistible, va ensenyar la revista al senyor Codina-Fortiac.

—Miri quina cosa més interessant!

Va posar-li l'anunci damunt un plec de papers de negocis, una mica bruscament, i l'industrial —que tenia l'havà en equilibri al cendrer i va haver-lo de pescar al vol—, s'acomodà les ulleres, prement-les amb el dit índex.

—No hi veig res —afirmà amb rotunditat.

—Que no ha llegit el memoràndum que em va encarregar?

—Ja et vaig dir que no me'l miraria. Però tu vés fent...

—Això m'ajudaria molt.

El senyor Codina-Fortiac contemplà la fotografia. Va semblar-li una centrifugadora estranya. Mirà el preu en dòlars, va fer mentalment la conversió en pessetes i digué:

—Compra-ho!

I quan l'Enric ja era a la porta, va tirar-li una mica d'aigua a l'alegria:

—No entris més sense anunciar-te. La noia que hi ha aquí fora és per a això, saps? No vull que es pensí que faig diferències amb els parents.

***

El ciclòtron portàtil va arribar al principi de febrer, i la segona quinzena de març l'Enric va abtenir *in vitro* el primer bolet atòmic. Era un xicot realment llest i el químic, quan va veure que es formava la diminuta columna de fum i que s'anava obrint com un paraigua, igual que les bombes franceses del Pacífic, el va felicitar. Però una trepidació alarmanent trontollà la taula i es van tombar dos alambins.

—Si penses continuar —digué el químic un cop passada l'efusió—, t'hauries de fer construir una quadra a part.

—No, home! Jo sé fins on puc arribar. Tot està pensat en petit...

El biòleg, de tota manera, volgué saber si l'Enric tenia la intenció d'insistir.

—Es clar que sí!

—Doncs, em faré fer un biombo de plom per protegir la gàbia de les gallines. Si se'm radioactivaven m'ho enganyarien tot a rodar.

Van discutir una bona estona que si era millor el plom o un altre material i, finalment, van fer un projecte que sortia car, però el senyor Codina-Fortiac va aprovar-lo de seguida.

—Ja que hi som, que em facin un eivà de sobretaula del mateix metal·l —demanà el químic.

I també li digué que sí. El van trobar de bones.

***

L'Enric treballava en la tesi, amb la sort de poder recolzar la teoria amb la pràctica. El catedràtic protector estava entusiasmat i li augurava un èxit acadèmic, un diploma brillant.

Van assegurar els aparells de laboratori amb uns trespeus de ferro dissenyats especialment i s'acostumaren a les trepidacions. L'Enric era prudent, però l'esperit de recerca és llaminer, un dia va sortir-li un bolet atòmic de la mida d'un rovelló.

—D'aquí no passis —va dir-li el químic, molt seriosament—. Per a doctorar-te n'hi ha de sobres i no cal que ens tinguis més amb l'ai al cor.

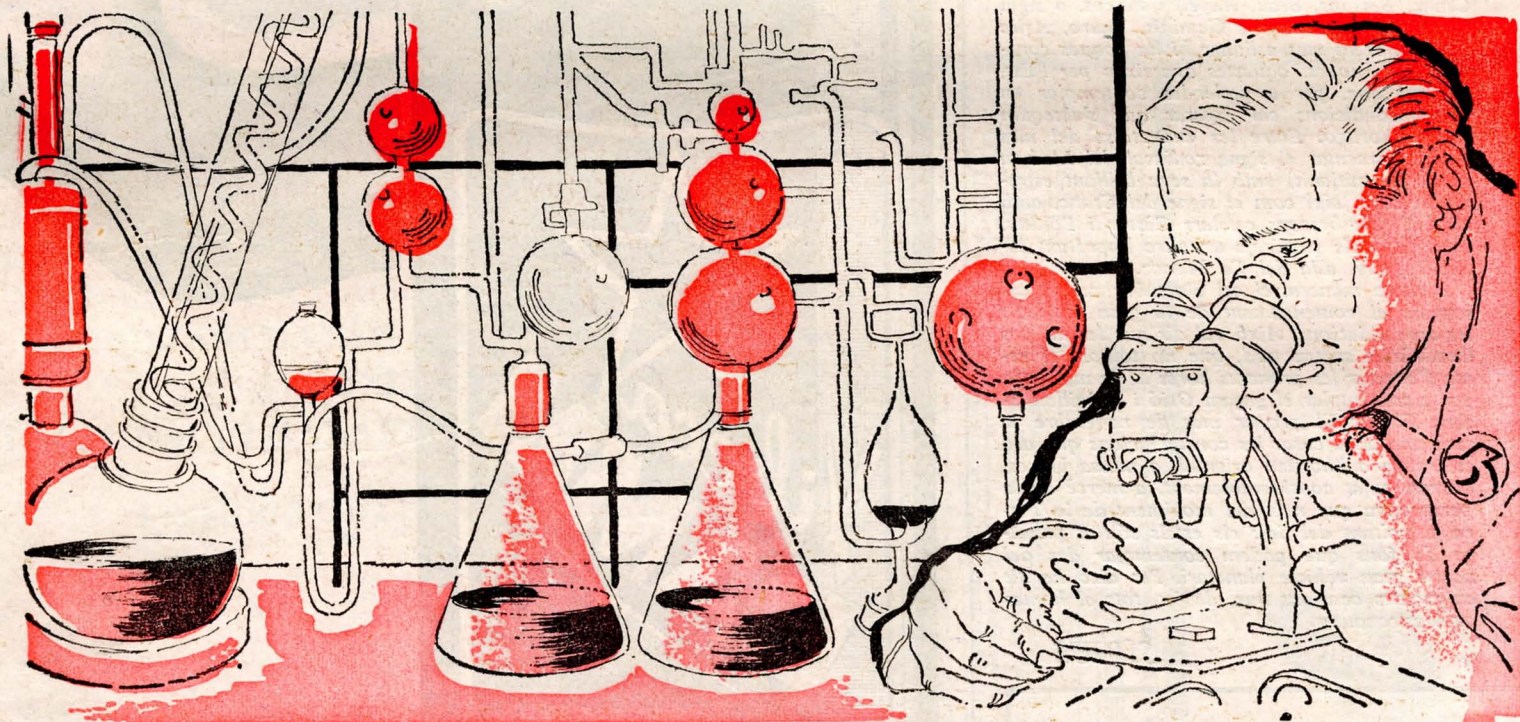
—Jo també trobo que ja n'hi ha prou —digué el biòleg—. El soroll m'esvalota l'aviram.

Es respectaven mútuament i es tenien afecte. D'altra banda, l'Enric era feliç, havia arribat al terme del seu projecte i va prometre que es dedicaria a passar els apunts en net. Ja podia plegar el biombo.

Com és costum, quan una tongada va de cara, els esdeveniments favorables s'encadenen. Tres dies després, el químic va obtenir una sopa que tenia el gust exacte del model amb arròs i fideus, però ja hi havia encolomat el clordiacèpòxid. El senyor Codina-Fortiac no hi va entrar de seguida, es mostrava fred, però el publicista s'hi va engrescar.

—Tripliquem les vendes! —afirmava—. Posarem una faixa en diagonal als sobres, amb unes lletres vermelles que diguin NOVA! I ja tinc el nom: «Sopa sedant aperitiva». Ens la prendran dels dits. Al darrera, esmentarem algunes de les propietats del clordiacèpòxid: psicoactiu, sense efectes hipotètics, disminuïdor dels estats de tensió i d'ansietat. Benèfica acció euforitzant. Obre la gana.» S'ha de patentar de seguida!

El químic, que tenia la cautela dels veritables científics, advertí que calia

portants del país. El sobre que interessa és el de la nòmina i n'he tret molt bones impressions. Per parlar-ne no s'hi perd res, i em faràs quedar bé.

L'Enric era feble i sempre s'enganyava pensant que faria les coses amb l'ànim de no comprometre's i acabava comproment-se. Així, doncs, l'endemà mateix se'n va anar a veure el senyor Codina-Fortiac, l'amo de «Callipols», una gran potència industrial.

El senyor Codina-Fortiac rebia les visites en un despatx enorme, i tenia el costum de conservar els braços estirats, amb les mans planes damunt la taula.

—I què investigarà el laboratori que diu? —va preguntar l'Enric.

—Si vols que et digui la veritat, no ho sé.

—Però és que li passa alguna cosa, a la sopa?

—No, fill meu! La tenim esmolada com un espasi. Però jo no planyo mai res, i la Companyia Organitzadora d'Empreses (que porta el tràngol del *planning*) diu que a la fàbrica hi ha

pecte a tot color i el publicista ja em demana les fotografies. De manera que firmes tu o firma un fisiòleg que ja tinc vist.

I va firmar l'Enric, amb lletra tremolosa, ple d'aprensions de cara al futur.

El senyor Codina-Fortiac va sacsejar el contracte per assecat la tinta, tot dient:

—Ara compra aparells que llueixin i tira al dret, que a mi no m'agraden les coses a mitges. A caixa ja tenen instruccions.

***

A mitjan novembre, els investigadors van quedar instal·lats. Tots tres duien bata blanca, amb una gallina blava brodada a la butxaqueta superior. El químic es va posar a treballar de seguida, perquè ja en portava una de cap: volia introduir clordiacèpòxid a la sopa «Gallipols», perquè l'impacte comercial seria gros: una sopa sedant, i, a més, estimuladora de l'apetit. La gent, tranquil·la, repetiria. El problema era dissimular el sabor amarg de la droga i

—Ara no té gust de sopa. S'avenien, es van fer molt amics.

—I tu què fas? —va preguntar-li un dia el químic.

—M'interessen els acceleradors atòmics.

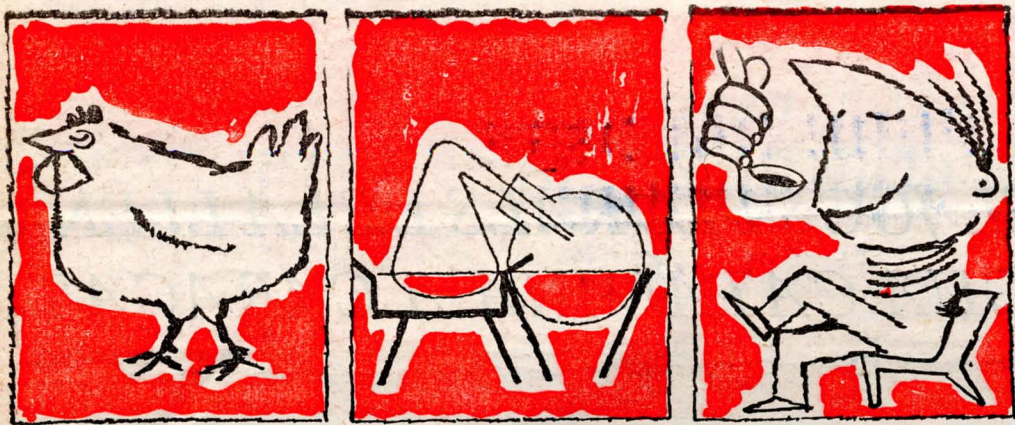
—Ep! Això és perillós. Ja ho sap el senyor Codina-Fortiac?

—No. Vaig començar a explicar-li, però em va dir que no tenia temps, que fes un memoràndum i que l'arxivés, perquè tampoc no el llegiria.

El químic, cautament, va apartar els cassons, les provetes i el fogó de gas. El biòleg, que picava una ala al morter, es va girar en sentir que parlaven de perill, però era molt calmos i tingué mandra de preguntar què passava.

***

Al final de desembre l'Enric va rebre una revista americana on hi havia l'anunci d'una casa japonesa que fabricava ciclòtrons portàtils, experimentals, per a instituts particulars i universitats. Era un prodigi científic de treball en miniatura i l'Enric s'hi va il·lusionar. «Aquests japonesos són una co-

una etapa experimental, en una àrea reduïda.

—D'acord —hi convingué el publicista per seguir-li el corrent, però segur que no calia—. Farem un llançament d'entrada circumscrit a la comarca de Vilatrejú. Mentrestant, em donarà temps de preparar la campanya nacional.

Per arrodonir el compte positiu del laboratori d'investigació, el biòleg va descobrir un procés que permetia d'obtenir, en grau de concentració, mitja unça més de pols per cada dues peces. Aclaparat, l'amo de l'empresa els va apujar el sou a tots tres, i això que encara no feia l'any que hi treballaven.

***

La «Sopa sedant aperitiva» va tenir una acollida impressionant, no tan sols entre els clients habituals que la «Gallipols» comptava al terme de Vilatrejú, sinó que va atreure fanàtics d'altres marques. El cap de vendes estava impacient per a estendre el camp d'activitats, però el químic el frenava, degut al séc professional d'observar les reaccions sense presses. Semblava un escrúpul exagerat, ja que la gent no s'estava de proclamar les excel·lències del producte.

Tanmateix, l'instint del científic devia moure's a causa de profundes motivacions interiors, perquè al cap de tres o quatre setmanes, els clients de la «Gallipols» a la zona experimental

van començar a perdre el sentit de l'orientació, com aquelles tortugues radioactivades que surten a la pel·lícula *Cane mondo*. De cop i volta, alguns ciutadans es posaren a caminar a recules pel carrer, o sortien de casa de cantó i feien unes estranyes passes de perfil. Volien anar a l'estanc i es ficaven a la merceria, o viceversa, amb gran escàndol dels partidaris de la sopa feta a casa, que havien conservat totes les facultats.

Al principi, l'Ajuntament recelà que no fos cosa de les aigües, però el fenomen es va localitzar d'una manera tan visible, la pista era tan fàcil de seguir, que no hi hagué altre remei que enviar una comissió sanitària a la fàbrica «Gallipols». El senyor Codina-Fortiac s'ho va prendre malament, no els volia deixar entrar de cap manera. Deia que tenia tots els papers en regla, que la maquinària era un model d'higiene i que tot venia desinfectat d'origen, però que encara repicaven amb esterilitzacions exhaustives. No hi valgué res, és clar, i la comissió es ficà pertot arreu.

—Veien? —deia el senyor Codina-Fortiac, picadíssim—. Ja podeu remenar, ja! Tanta netedat hi hagué a moltes cuines que jo sé!

No hi trobaren res, efectivament, i això que els acompanyava un analista amb un maletí negre ple d'instruments comprovadors. Al cap de molt de temps, la comissió es va rendir, i ja es disculpava en nom de l'Ajuntament, quan va

presentar-se el químic, trasmutat, portant l'Enric de bracet.

—Tinc una sospita greu —digué—. Que portin un comptador «Geiger»!

I, gairebé abraçant l'Enric, afegí: —Això et serà dolorós, però la salut pública és primer. Pensa que jo també pateixo.

El senyor Codina-Fortiac no entenia res, i remugava que ni mai que s'hagués embolicat amb savis.

Trobar un comptador «Geiger» i portar-lo a Vilatrejú fou cosa d'un parell de dies. El químic va guiar els tècnics al dipòsit de la «Sopa sedant aperitiva» i el comptador s'excità tot just en travessar la llinda. Es van quedar glaçats.

—Què passa, ara? —va preguntar el senyor Codina-Fortiac, amb un filet de veu.

El químic anava a parlar, però l'Enric s'avançà noblement i digué:

—Jo en tinc la culpa. Els meus experiments han contaminat la sopa.

—Maco home! I tu tan tranquil! I ara què vols que en fem? Que me la mengi tota jo i vagi de reversa tota la vida?

L'Enric abaixà la mirada i volgué arribar al fons de l'amargor:

—Tot això, i el que vindrà, ja ho pot posar al passiu del negoci.

El renou, a la fàbrica i a Vilatrejú en general, fou memorable. Els americans ajudaren molt, perquè la veritat és que per coses així es desviuen i fan miracles amb els helicòpters. Van portar especialistes i muntaren uns hospitals de campanya que sortiren retratats

a les revistes més importants de tot el món.

***

A la família el disgust prengué proporcions dramàtiques.

—Sort que em cega la passió que tinc per la fillola —declarà el senyor Codina-Fortiac en roda de parents—. Si no, em penso que l'hauria desfet a bufetades.

—Home, la joventut... Ja se sap! —volgué atenuar el pare de la Montserrat.

—Res, home, res! N'hi ha per a escanyar-lo!

El senyor Codina-Fortiac va fer una pausa teatral, el temps just de passejar una mirada per totes les cares plenes de compunció.

—Que quedi clar —digué al final— si no el trec a empentes és gràcies a la nena. Però mentre duri l'escàndol el vull perdre de vista, que se'n vagi a l'estranger a esfumar-se.

Aleshores, s'adreçà directament a l'Enric, que no sabia com encongir-se prou.

—Per la nena, m'entens? Perquè no li caigui la cara de vergonya, t'enviaré a Suïssa com si haguessis guanyat una beca de l'empresa per mèrits de bata blanca. Com hi ha món!

Endurí encara més la fesomia i volgué riure sarcàsticament, però no se'n va sortir. De sobte, es va aixecar, agafà l'Enric per les solapes i digué:

—A veure si també ensarrones els set-ciències del caldo «Maggi»!

P. C.

En els pròxims números:

Narracions de:

**Sebastià Joan Arbó,
Tomàs Roig i Llop,
Francesc Serinyà, Joan Oller i Rabassa
i Joaquim Carbó,**

entre altres escriptors

Un volt de RAMBLA EL GOSSET-MASCOTA

PASSEN i repasen automòbils, de totes menes i de tots colors: ostentosos, discrets, ironadets, rabents, encalmats, dubitatius. Els escorrimos turístics encara són densos i així alternen els de matrícula estrangera i els del país.

Ja de fa temps me n'havia adonat. Però aquesta tarda m'hi tornava a fixar, amb ànim de fer una estadística imprecisa —o sigui, com totes les estadístiques— i certament curiosa. S'observa que entre els cotxes del país, una gran quantitat coincideixen en un detall diguem-ne ornamental: en la part posterior, ben visible a través del vidre, exhibeixen un gos, que, sovint, té un lleu moviment de cap oscil·latori, talment com si prenguessin acta que els peatons, pobres, no són ningú. Alguns, més fantasiosos sens dubte, traginen un tigre, però la gran majoria opta pel més antic dels animals domèstics.

Es tracta, evidentment, d'una moda. D'una moda, diguem-ho tot, poca-solta i que com totes les modes no deixa de respondre a un estat d'esperit, a una actitud col·lectiva. La massificació guanya batalles cada dia. És pura evidència que aquests automobilistes del gosset, no en tenen prou que llurs vehicles siguin de tipus «standard»: aspiren, es veu ben clar, a assolir que la uniformitat sigui el més absoluta i alambinada possible.

El cotxe, en teoria —en teoria, sobre tot—, representa, diuen, per al seu propietari un gran mitjà d'alliberament, un estri que li proporciona una fabulosa agilitat de moviments i que, també en teoria, li permet evadir-se dels tristos imperatius dels ramats presoners de les gàbies del «metro» o del tramvia. El cotxe, asseguren els seus panegiristes a ultrança, equival exactament a una prolongació del propi domicili. Al mig del carrer, sou un ésser indefensos a mercè de la incessant marea humana que transita; refugiats dins el vostre cotxe, la cosa canvia totalment d'aspecte; us sentiu aixoplugats, protegits, independitzats, talment uns petits senyors feudals del llautó i la benzina. Potser és exacte, potser sí.

La corrua de cotxes inunda la Rambla i la sensació de cosa repetida que tenen tots els artefactes mecànics, s'accentua amb la presència d'aquest nou bibelot del motorisme. Sembla sempre el mateix cotxe: conductor, senyoreta, gos... conductor, senyoreta, gos... conductor, senyoreta, gos... Uff! S'arriba a pensar, i és ben possible, que existeixin persones que mentre van arraconant els centims precisos per a arribar a assolir el somni del cotxet utilitari, ja, anticipant-se, es compren el gos. Són persones d'esperit organitzat i que per força han d'anar bé.

MARTÍ FARRERAS

